

Skötselplan för naturreservatet Norra Ekeberg i Hällefors kommun

Knärot förekommer spritt i området. Foto: Emil Pagstedt Andersson

Skötselplanen utgör bilaga 1 till reservatbeslutet.

Skötselplanen är upprättad av Rolf Wedding.

Allmän del

Naturförhållanden

Naturreseptatet Norra Ekeberg har en mycket intressant struktur av skogsmyrmosaik. Skogsmarken utgörs till största delen av barrskogar där tall dominerar både på de torrare och fuktigare partierna medan gran dominerar på frisk mark. I anslutning till kärran är lövinslaget stort av främst björk men även asp och sälg. I västra delområdet finns några mycket grova aspar. Fältskiktet består huvudsakligen av lingon, blåbär och ljung. Skogen har uppnått en hög ålder, den är flerskiktad och det finns rikligt med död ved.

Berggrunden utgörs av bergarten metaryolit som är en omvandlad sur vulkanisk bergart bildad för cirka 1900 miljoner år sedan. Jordarterna i området är morän på fastmarken och torv i myrmarkerna. Jordtäckket är på vissa ställen tunt men berg går inte i dagen på någon större yta i området. Ett rimligt antagande är att rikkärren har sitt ursprung från lättvittrade bergarter i närheten. Väster om Stolpberget som ligger söder om resevatet finns t.ex. ett stråk med urkalksten (marmor) som går i nord-sydlig riktning. Ett par av rikkärren tycks ha haft direkt förbindelse med denna kalkförekomst genom vattendrag söderifrån.

Garnlav växer rikligt i området främst i anslutning till myrmarker. I området finns flera växtplatser för knärot. Andra rödlistade arter som påträffats är granticka, ullticka, orange taggsvamp och motaggsvamp. Andra naturvårdsarter som noterats är dropptaggsvamp, grovticka, vedticka, korallblylav, gammelgranslav och långflikmossa.

Förekomsten av bäckar, kärr och källdrag bidrar till hög luftfuktighet, vilket är gynnsamt för fuktighetskrävande svampar, lavar och mossor. Bland dessa kan särskilt nämnas de hotade arterna knärot, vedsäckmossa och gropig skägglav. I de öppna kärran förekommer flera typiska arter för rikkärr såsom dvärglumner, snip och tätört samt mossorna fetbålmossa (*Aneura pinguis*), korvskorpionmossa (*Scorpidium scorpioides*), guldspärrmossa (*Campylium stellatum*), röd skorpionmossa (*Scorpidium revolvens*), gyllenmossa (*Tomentypnum nitens*) och purpurvitmossa (*Sphagnum warnstorffii*).

Däggdjurslivet i området är inte särskilt undersökt. Det finns gott om spår efter skogsfåglar som tretåig hackspett, tjäder och spillkråka. Bivråk, duvhök, dubbeltrast, tofsmes och kungsfågel är exempel på arter som observerats i området. Gnagspår av bronsbjörn har noterats, men någon systematisk undersökning av insektsfaunan har inte gjorts.

Historisk markanvändning

Hela området har brukats som skogsmark under en lång tid tillbaka. Det östra delområdet som idag är kärr förefaller ha varit uppdämt en period under första halvan av 1900-talet och benämndes då Mögsjön. Det låg ett sågverk nedströms Mögsjön och en trolig orsak till dämningen kan vara att timmer transporterades genom flottning eller på isarna ner till sågverket. Både före och efter denna period utgörs denna yta av kärrmark.

Prioriterade bevarandevärden

Naturreseptatet utgörs till största delen av naturskogsartad barrskog som motsvarar Natura-naturtypen taiga (9010). Naturvärdena betingas av skogsbeståndets ålder, vilken visar på en förhållandevis lång trädkontinuitet i större delen av reservatet. Delar av reservatets skog har under en följd av år lämnats för fri utveckling och börjar i sin struktur närma sig naturskogens, med många gamla träd, olikåldrighet i trädbeståndet, döende och döda stående samt liggande träd. Mosaiken av skogsmark och kärr är särskilt värdefull och bidrar till ett fuktigt mikroklimat som gynnar många mossor, vedlevande svampar och lavar.

Delar av det nu aktuella reservatsområdet har tidigare uppmärksammats i olika inventeringar. Myren i västra delen ingår såväl i Länsstyrelsens inventering av skyddsvärda myrar 1978 som i Våtmarksinventeringen och har i den senare klassats som klass 2, högt naturvärde. Norra delen av området klassades som naturvärdesobjekt, barrsumpskog, av Skogsstyrelsen 1995 (N 9729-1995). Två av kärren ingick i Länsstyrelsens rikkärrsinventering 2005 och Skogsstyrelsen klassade ett av dessa rikkärr, Trätärängen, som nyckelbiotop år 2006. Rikkärr är en prioriterad naturtyp inom områdesskyddet.

Området är hemvist för ett flertal minskande eller hotade skogsfågelarter så som spillkråka, tretåig hackspett, järpe, dubbeltrast och tjäder.

Källor

1. Artportalen, ArtDatabanken SLU (www.artportalen.se)
2. Ekonomiska kartan 1950-tal
3. Häradskartan (1859–1934)
4. SGU:s digitala bergartskarta och jordartskarta.
5. Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, nyckelbiotop (www.skogsstyrelsen.se)
6. Andersson, M. 2002. Inventering av naturvärden i Hällefors kommun.
7. Backeus, 1978. Skyddsvärda myrar i Örebro län.
8. Pettersson, T. 2009. Rikkärrsinventering i Örebro län 2005 – 2007. Länsstyrelsen i Örebro län, publ.nr. 2009:05.

Plandel

Reservatet har indelats i följande skötselområden:

1. Barrskog
2. Kärr
3. Friluftsliv

Skötselområde 1, barrskog - (40 hektar)

Skogen utgörs i huvudsak av barrskog i varierad ålder. Stora delar av skogsmarken har under lång tid utvecklats utan påverkan av omfattande skogsbruksåtgärder och en flerskiftad skog med rikligt med död ved och äldre träd har utvecklats. Flera fuktstråk genomkorsar området i nordvästlig riktning. I dessa fuktiga partier är skogen mera sumpskogsartad och björk och annat triviallövf dominerar. Skötselområdet består av fyra delområden med olika karaktär men med samma mål och skötselinriktning.

1a) Delområdet utgörs i huvudsak av grandominerad barrskog med ett stort antal insprängda surdråg som ger en fuktig, hänglavsrik miljö. I detta delområde finns flera grova, gamla aspar. I kanterna på surdrågen är inslaget av triviallövf rikligt med mycket al och björk. Särskilt den västra delen av detta delområde har ett stort inslag av gamla träd och död ved. Hela delområdet är relativt flackt med en höjd i sydost som sluttar ner mot kärret.

1b) Östra delen av naturreservatet är ett tämligen flackt område med flera sumpskogsartade partier. Gran dominerar kring de fuktigare delarna medan tallen blir vanligare österut där det är något torre mark. Granskogen är tät med hög fuktighet och typiskt för denna del är en riklig förekomst av gammelgranslav. Fältskiktet är tämligen fattigt av blåbärsristyp.

1 c) Drygt 20-årig ungskog med tallöverståndare i nordvästra delen av naturreservatet. Föryngringen utgörs till största delen av tall. Flera gamla tallöverståndare har riklig påväxt av garnlav.

1d) Ett talldominerat ungskogsbestånd. Västra delen utgörs av en höjd som sluttar ner i öster mot ett surdråg. En hel del björk kommer upp i detta område.

1e) Allra längst i öster i östra delområdet finns ett färskt hygge med enstaka lämnade träd av främst björk, asp och tall.

Ungskogen med stort inslag av björk som markerats som 1d i skötselplanekartan. Foto: Kjell Store

Bevarandemål

Skogen har en varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd, döda träd samt lågor. Omvälvande störningar i form av t.ex. insektsangrepp eller brand, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Typiska arter av mossor och kärlväxter förekommer t.ex. knärot, garnlav, vedtrappmossa, ullticka. Typiska fågelarter uppehåller sig under häckningstid i området såsom tjäder, spillkråka och tretåig hackspett. Arealen barrskog är minst 40 hektar.

Skötselåtgärder

- Området ska i huvudsak utvecklas genom fri utveckling.
- Vid behov friställa naturvärdesträd, särskilt grova aspar, genom avverkning eller ringbarkning.
- I område 1 c kan röjning av gran vid tallöverståndarna göras vid behov för att ge dem ljusöppna förutsättningar och gynna ytterligare talluppslag.
- I område 1e kan en riktad röjning av gran göras för att gynna lövträdsuppslag.

Enstaka mycket grova aspar finns i området 1a. Foto: Kjell Store

Skötselområde 2, kärr (8 hektar)

I naturreservatet finns tre stora kärr. Två i den västra delen och ett i den östra delen. De båda kärren i västra delen av området är delvis rikkärr med en artrik flora. Åtgärder ska prioriteras i dessa båda västliga kärr (2a och b).

2 a) Det västligaste rikkärret utgörs av ett smalt rikkärrstråk, utbrett i nord-sydlig riktning, som delvis omges av tallmossar. Rörligt markvatten, från våtmarker längre söderut och som passerar genom området, har givit upphov till

rikkärrsvegetationen. Floran är tämligen ordinär, med flera för medelrikkärr typiska arter, såsom gyllenmossa och korvskorpionmossa. Ett dike, som ansluter till Svartbäcken, avvattnar kärret längst i norr. Dikets effekt på kärret är tydligt i denna del.

2b) Det andra rikkärret Trätärängen är ett topogent öppet rikkärr, som breder ut sig i ett långsmalt avvikande kärrstråk i en tämligen fattig myr. Sannolikt är flödet av mineralhaltigt vatten större i dessa delar, något som markvegetationen tydligt kan vittna om. Kärrgolvets fastmattor domineras av blandad starrgräsvegetation och ett tydligt framträdande bottenskikt, som består av både vit- och brunmossor.

Delvis är bladvass dominerande i fältskiktet. Andra vanliga arter som förekommer i kärret är vattenklöver, storsileshår, ängsvädd, vitag, tranbär och rosling. I kärrets fastmattor och utmed dråg återfinns ett flertal typiska arter i rika kärrmiljöer, såsom snip, käppkrokmossa och dvärglummer. Intressant är också förekomsten av de nordliga arterna mässingmossa, brun glansvitmossa och blodkrokmossa. En pågående igenväxning är påtaglig i detta kärr som är på väg att förbuskas av pors och tall.

2c) Kärret i det östra delområdet har en kulturhistoriskt intressant historia då det varit uppdämt en period. Troligen gjordes detta för att transportera timmer. Naturvärdena är såvitt känt dock mindre i detta kärr. Kärret är fattigare än övriga två i området. Det domineras av vitmossor och typiska fattigmyrsarter som tranbär, sileshår och rosling. Men det finns också något mer krävande arter som fläckigt nyckelblomster och blåtåtel. Busk- och trädskiktet är glest och utgörs främst av klena tallar.

Bevarandemål

Arealen kärr ska vara 8 hektar varav minst 3 hektar rikkärr. Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattnande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Våtmarken ska vara öppen där busk- eller trädskikt endast finns i liten omfattning. Bottenskikten i rikkärren ska domineras av brunmossor. Det ska finnas följande typiska arter för rikkärr: tätört, dvärglummer, snip, fetbålmossa, röd skorpionmossa och korvskorpionmossa.

Skötselåtgärder

- Uppföljning av igenväxningstakt i våtmarker för att analysera behovet av åtgärder i myrarna.
- Vid behov ringbarkning, fällning eller röjning för att ta bort igenväxningsvegetation på myrmark, i första hand i rikkärren.
- Utredning av behov och konsekvenser av återställning av kärrens hydrologi. Särskilt ska avvattnande diken från rikkärren till Svartbäcken beaktas.
- Vid behov återställning av hydrologi genom att proppa igen diken, som avvattnar myren. Rikkärren ska prioriteras vid återställning.

Trätärängen, skötselområde 2b är ett av rikkärren i det västra området av naturreservatet. Foto: Kjell Store

Skötselområde 3, Friluftsliv

Reservatet ligger ca en mil öster om Hällefors. Från riksväg 63 utgår en skogsbilväg som är möjlig att köra på under sommarhalvåret. En vändplan finns söder om Lilla Gloppsjön. Någon anvisad parkeringsplats kommer inte att finnas då Länsstyrelsen beräknar att besöksstrycket blir lågt. Informationsskyltar kommer att sättas upp enligt skötselplanekarta.

Reservatet ligger i Nivå 1, enligt fastställt nivåläggningsdokument dnr: 512-504-2014. Nivå 1 innebär att inga besöksanläggningar förutom informationstavlor finns i reservatet.

Bevarandemål

Naturreservatet ska ge allmänheten möjligheter att uppleva naturreservatets naturvärden. Besökare ska kunna orientera sig och hämta kunskap om reservatet genom aktuella informationstavlor och information på Länsstyrelsens hemsida.

Skötselåtgärder

- Informationstavlor med karta ska sättas upp enligt skötselplanekartan.
- Tillsyn och underhåll av informationstavlor.

Övrigt

Förvaltning

Reservatsförvaltare är Länsstyrelsen i Örebro län.

Reservatsgränsmarkeringar

Reservatets gränsmarkeringar ska underhållas i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

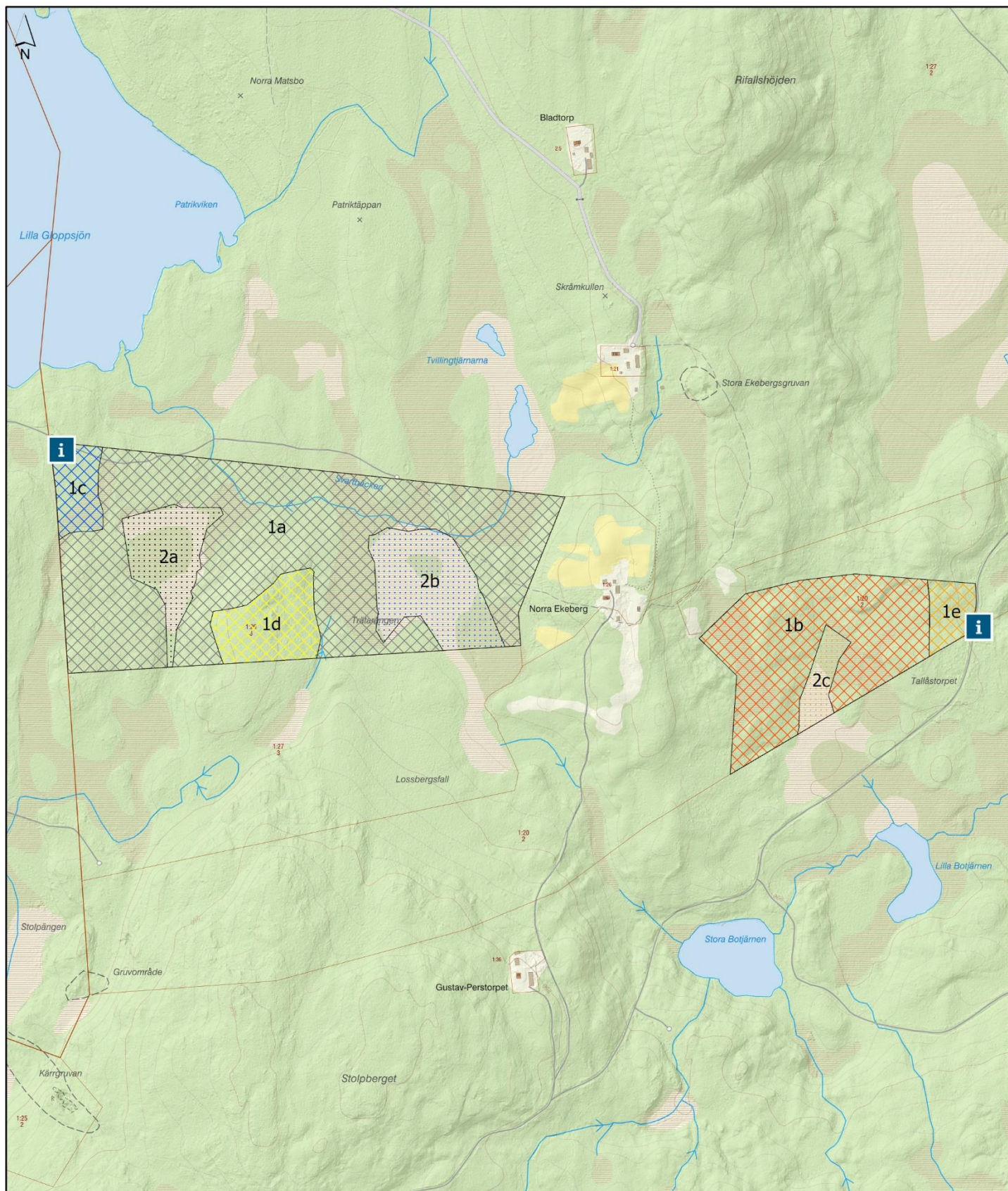
Uppföljningen av bevarandemål och syfte sker inom ramarna för Länsstyrelsens arbete med uppföljning av skyddad natur. Länsstyrelsen har för avsikt att framöver ta fram dokumentet *Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län*.

Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker. Om mera kostnadskrävande restaureringsåtgärder genomförs i reservatet (över 200 000 SEK) ska dessa följas upp inom länens obligatoriska uppföljning. Ytorna där åtgärderna genomförts ska följas upp separat så att åtgärdens effekter kan mätas.

Uppföljning av friluftsliv

Uppföljningen av friluftsliv kommer att ske enligt *Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Örebro län*.

Skötselplanekarta för naturreservatet

Norra Ekeberg

Hällefors kommun
Beslutsdatum 2024-11-28
Dnr: 8700-2021

Skötselområden

- 1a. Barrskog
- 1b. Barrskog
- 1c. Barrskog
- 1d. Barrskog
- 1e. Barrskog
- 2a. Kärr
- 2b. Kärr
- 2c. Kärr

 Information

0 200 400 m

© Lantmäteriet
© Länsstyrelsen i Örebro län

